

Výchova a výcvik basseta

I. Výchova štěněte

Pod výchovou štěněte rozumíme komplexní zabezpečení jeho fyzického a biologického rozvoje a přitom systematického utváření potřebných návyků sloužících k jeho chovu a výcviku. Po dobu výchovy je nutno dosáhnout toho, aby si štěně:

- a) osvojilo svého pána
- b) osvojilo si své jméno
- c) zvyklo si (zvláště u městských chovatelů) na vykázané místo pro odpočinek
- d) zvyklo si (zvláště u městských chovatelů) udržovat v bytě čistotu
- e) zvyklo si na obojek a pohyb na vodítku
- f) zvyklo si reagovat na přivolávací signál
- g) zvyklo si nedotýkat se potravy bez rozkazu - respektování zákazu

Osvojení si pána

S tím, aby si štěně zvyklo na svého pána je třeba začít hned, když jsme si štěně přivezli domů. Celá výuka spočívá v tom, že majitel projevuje patřičnou péči o štěně počínaje krmením, venčením, sám si s ním hraje při procházkách, ostatním lidem to dovolit jen v nevyhnutelných případech. Štěně musí vědět, že má pouze jednoho pána. Za krátkou dobu si štěně zvykne na nového pána a váže se na něho. Když štěně zvykáme na nové prostředí, nekřičíme na něho, ani jinak hrubě s ním nezacházíme. Jinak by začalo vyrůstat jako bázlivé a tím méně vhodné na výcvik a pro práci.

Návyk na jméno

Aby si štěně zvyklo na své jméno, je třeba ho tímto jménem volat co nejčastěji. Postupně si štěně na toto jméno navykne a jak ho zaslechne, přiběhne. Při pojmenování je dobře vybírat krátké, zvučné jméno, s výrazným zakončením i když nesouhlasí se jménem v rodokmenu. Štěně si má zvykat na jméno hned, když jsme ho přivezli od matky. Jméno je třeba vyslovovat vždy stejně, bez obměn a různých zdvořelín. Když se rozhodnete, při delším jméně, pro jeho zvučnou zkratku, tak už ji neměňte. Učení se na jméno je dobře vždy spojovat s odměněním štěněte nějakým pamlskem, aby se u štěněte vyvinul signál "Pozor", projevový otočením hlavy k osobě, která jméno vyslovuje a pokrmový reflex nabádajícího přiběhnout k pánovi.

Návyk na vykázané místo na odpočinek

Aby si štěně v bytě neleželo, kde ho napadne, určíme někde v koutě místo, na kterém mu upravíme měkké teplé lože. Aby si štěně na spánek leželo na toto místo, dáme mu rozkaz "Místo" a odneseme ho tam. Když toto se štěnětem často opakujeme, utvoří se u něj patřičný návyk a bude se ukládat ke spánku jen na toto místo. Tam se bude cítit v bezpečí a bude mít vytvořený základ pro pozdější nácvik disciplíny odložení.

Návyk na udržování čistoty v bytě

Když si štěně nenaučíme v bytě udržovat čistotu, je jeho držení vždy spojeno s nepříjemnostmi. Na štěstí celá procedura výchovy v tomto směru netrvá dlouho. Zásada je v tom, abychom štěněti zavedli pravidelný režim, zejména co se týče jeho krmení a venčení, při kterém by si vykonalo i denní potřebu. Nejčastěji tuto dělá po nakrmení, proto je třeba, abychom jej vyvedli ven hned, jak ho nakrmíme. Podobně jej vyvádíme ven hned, jen co zjistíme, že se štěně chystá vyprázdnit nebo vymočit. Po několika dnech, když štěně pociťuje nutkání na vyprázdnění nebo močení, chce jít ven již samo. Když na vyvenčování štěněte nemáme dost času, musíme mu na vhodném místě v bytě umístit plytkou bedničku s pískem, na kterou ho svou potřebu naučíme vykonávat. Po několika dnech bude štěně svou potřebu vykonávat jen na vyhrazeném místě.

Zvyk na obojek a vodítko

Je nepříjemné, když máme štěně vyvést ven a neumí nám chodit na vodítku. Abychom případným nepříjemnostem předešli, zvykáme štěně hned na obojek, který mu musíme upravit tak, aby ho neškrtil. Na obojek si štěně zvykne celkem rychle a po té máme možnost, abychom ho zvykali i na vodítko. Děláme to tak, že vodítko připneme k obojku a štěně ho necháme volně tahat s sebou. Když se štěně naučí takto vodítko tahat za sebou, vezmeme konec vodítka do ruky, oslovíme štěně jménem, přitáhneme ho k sobě a odměníme. Se štěnětem není dobře dělat nějakou násilnou drezuru, stačí když štěně bude chodit s námi. Při chůzi mu poskytujeme dostatek volnosti a dbáme na to, abychom ho nějakým velkým znásilňováním nezastrašili a nevyvolali u něho nechuť přibíhat na zavolání. Jde o to, že čeho u štěněte dosáhneme rozumným způsobem, bude základem, na kterém budeme stavět při dalším výcviku.

Reakce na přivolávací signál

Již při výchově štěněte je třeba se rozhodnout, jakým signálem ho budeme k sobě přivolávat. Musíme dodržovat zásadu, že na dosažení určitého výkonu používáme jen určitý rozkaz nebo signál, který používáme vždy stejně bez doplňků a změn. Stejně tak i množství slovních rozkazů si omezíme jen na nejnütnější počet, se kterým musíme vystačit přes celý výcvik psa. Je dobré, že některé slovní rozkazy doplňujeme i vhodnými posuňky, na které je pes velmi vnímavý. Štěně naučíme přibíhat na rozkaz tak, že nejprve zavoláme jeho jméno, abychom na sebe upozornili, potom mu ukážeme pamlskek a voláme povel "Sem!". Při cvičení je třeba, abychom měli psa v blízkosti nebo na delším vodícím řemeni. Hodně pomáhá i to, že štěně na rozkaz "Sem!" k sobě přitáhneme. V každém případě je třeba štěně po příchodu odměnit. Odměna je vůbec jednou z hlavních výchovných a výcvikových pomůcek, nesmíme na ni proto zapomínat. Když si štěně zvykne přibíhat na slovní rozkaz "Sem!" a posuněk rukou, můžeme slovní rozkaz postupně doplnit a později nahradit zapískáním nebo zatroubením přivolávacího signálu. Vlastní nácvik přivolávání loveckým rohem, signální trubkou (povelkou) nebo na kratší vzdálenost i píšťalkou, učíme později, když už basseta zacvičujeme na práci v terénu.

Respektování zákazu

Možná, že nadpis této části vyvolá u někoho zdání, že jde o disciplinu pro vnější efekt, která nemá s používáním loveckého psa mnoho společného. Jde však jen o zdání. Není to vůbec samoučelná disciplína, ale má nám pomoci při ovládnutí psa a při výcviku dalších disciplín. Tak jako jsme výcvik plnění mnohých rozkazů vykonávali s návazností podávání potravy, tak i návyk podvolení se zákazu určité činnosti nacvičujeme ve spojitosti s podáváním potravy. Jde tu vlastně o osvojení si významu rozkazu "Nesmíš!" nebo "Fuj!", které budeme v budoucnu při různých situacích používat. Se zřetelem na možnosti mnohostranného využití tohoto návyku, je třeba význam rozkazu "Nesmíš!" nebo "Fuj!" vštípit psovi již v mládí. Rázné vyslovení některého s těchto rozkazů (je třeba se rozhodnout pro jeden), umožňuje vůdci v libovolné chvíli zamezit psovi nežádoucí činnost. Sem patří honění domácího zvířectva, požívání nevhodných věcí a potravy, válení se ve výkalech a mršinách malých zvířat, obtěžování a štěkání na lidi po dobu vycházky, vykonávání potřeby na nevhodném místě, braní pokrmu ze stolu a mnohé jiné. Pes se nebude dotýkat potravy bez povolení tehdy, když mu důkladně vštípíme význam rozkazu "Nesmíš!" nebo "Fuj!". S výcvikem tohoto povelu je vhodné začít shruba ve třech měsících stáří, kdy si štěně zvyklo již na obojek a chůzi na vodítku. Štěně je třeba přivést na vodítku k připravené potravě a když chce začít žrát, je třeba rázně zavelet "Nesmíš!" a přidržet ho na vodítku. Když dosáhneme toho, že štěně se přestane dobývat k potravě, vodítko povolíme a po malé přestávce dáme nový povel "Vem si!" přičemž současně vykročíme a nabádáme štěně, aby si potravu vzalo. Když štěně přišlo k potravě a bere si ji, povzbuzujeme slovem "Dobře" a současně ho pohladíme. Při opakování tohoto cvičení se u štěněte vytvoří návyk, že po rozkaze "Nesmíš!" se potravu nedotkne a po rozkaze "Vem si" začne žrát.

Když si štěně tento návyk osvojilo opakujeme cvičení s vodítkem spuštěným na zemi, abychom v případě potřeby mohli jeho přístup k potravě zamezit, kdyby se štěně pokusilo

zmocnit se potravy bez dovolení. Později příkaz "Nesmíš!" upevňujeme při každé příležitosti, když chceme psovi zakázat jakoukoliv nežádoucí činnost a vyslovený rozkaz doplníme lehkým trhnutím vodítka.

Ing. Václav Jedlička